महाराष्ट्राचा अर्थसंकल्प 2022

वार्षिक योजना :

23-2022 या आर्थिक वर्षासाठी जिल्हा वार्षिक योजनेअंतर्गत 13,340 कोटी रुपयांची तरतूद:

- वार्षिक योजना 150,000 कोटी
- अनुसूचित जाती घटक योजना रु. 12,230 कोटी
- आदिवासी उपयोजना रु. 11,199 कोटी

अर्थसंकल्पीय अंदाज (2022-23)

- महसूल संकलन रु. 4,03,427 कोटी
- महसुली खर्च रु. 4,27,780 कोटी
- महसुली तूट रु. 24,353 कोटी

विकासाची पंचसूत्री

कृषी, आरोग्य, मनुष्यबळ विकास, वाहतूक आणि उद्योगासाठी 1 लाख 15 हजार 215 कोटी रुपयांचा खर्च प्रस्तावित आहे. पुढील तीन वर्षांत 4 लाख कोटी रुपये देणार आहेत.

विकासाची पंचसूत्री		
1	कृषी,	कृषी व संलग्न क्षेत्रांसाठी २३ हजार ८८८ कोटी तरतुद
2	आरोग्य	आरोग्य क्षेत्रासाठी ५ हजार २४४ कोटी रुपये तरतुद
3	मनुष्यबळ विकास	मानव विकास व मनुष्यबळ विकासासाठी ४६ हजार ६६७ कोटी तरतुद
4	दळणवळण	पायाभूत सुविधा व वाहतूकीसाठी २८ हजार ६०५ कोटी तरतुद
5	उद्योग	उद्योग व उर्जा विभागासाठी १० हजार १११ कोटीची तरतुद

- **कृषी व संलग्न: पहिले सूत्र**

- नियमित कर्जफेड करणाऱ्या 20 लाख शेतकऱ्यांना 50 हजार रुपये अनुदान, प्रोत्साहन म्हणून
- भूविकास बँकेच्या 34,788 कर्जदारांना 964.15 कोटी रुपयांची कर्जमाफी दिली जाणार असून बँकेच्या कर्मचाऱ्यांना 275.40 कोटी रुपये दिले जाणार आहेत.
- सोयाबीन आणि कापूस पिकांसाठी विशेष कृती आराखड्यासाठी 3 वर्षांत 1,000 कोटी रुपये दिले जातील.
- मुख्यमंत्री शाश्वत कृषी सिंचन योजनेंतर्गत शेतीचा समावेश करून, अनुदानाची रक्कम 50% ने वाढवून 75,000 रुपये करण्यात आली आहे.
- पायाभूत सुविधांसाठी बाजार समित्यांनी (306) घेतलेल्या कर्जावरील व्याजाच्या 100% परतफेडीसाठी मदत.

byjusexamprep.com

- एमएसपीनुसार कृषी वस्तूंच्या खरेदीसाठी 6,952 कोटी रुपयांची तरतूद.
- कृषी निर्यात धोरण आखणारे महाराष्ट्र हे देशातील पहिले राज्य आहे.
- 20 हजार 761 प्राथमिक कृषी पत सहकारी संस्था (PACS) च्या संगणकीकरणासाठी 950 कोटी रुपयांची गुंतवणूक.
- गेल्या दोन वर्षांत २८ पाटबंधारे प्रकल्पांमध्ये पाणीसाठा झाला असून येत्या दोन वर्षांत १०४ प्रकल्प पूर्ण करण्याचे नियोजन आहे.
- केळी, ड्रॅगन फ्रूट, एवोकॅडो, द्राक्षे आणि इतर महत्त्वाची मसालेदार पिके यांसारखी फळ पिके रोजगार हमी योजनेंतर्गत फलोत्पादन योजनेत नव्याने समाविष्ट करण्यात आली आहेत.
- देशी गायी आणि म्हशींची उत्पादकता वाढवण्यासाठी विदर्भ, मराठवाडा आणि उर्वरित महाराष्ट्रासाठी प्रत्येकी एक अशा एकूण तीन फिरत्या प्रयोगशाळा.

सार्वजनिक आरोग्य: पंचसूत्रीमधील दुसरे सूत्र

- नांदेड, अमरावती, जालना, भंडारा, अहमदनगर आणि सातारा येथे प्रत्येकी ५० खाटांचे प्रथम श्रेणीचे ट्रॉमा केअर युनिट उभारण्यात येणार आहे.
- पुढील तीन वर्षांत सर्व 200 खाटांच्या रुग्णालयांमध्ये लिथोट्रिप्सी उपचार सुरू केले जातील.
- मोतीबिंदू शस्त्रक्रियेसाठी आधुनिक 'फेको' उपचार सादर करा.
- मोबाईल कॅन्सर निदान वाहनांची सोय केली जाईल.
- हिंगोली, यवतमाळ, बुलढाणा, सांगली, सातारा, कोल्हापूर, सिंधुदुर्ग, वर्धा, भंडारा, जळगाव, अहमदनगर, धुळे, सोलापूर, रत्नागिरी, औरंगाबाद आणि रायगड.
- जालना येथे ३६५ खाटांचे नवीन प्रादेशिक मनोरुग्णालय स्थापन करण्याकरिता ६० कोटी रुपये उपलब्ध करणार.
- मुंबई येथे सेंट जॉर्ज पदव्युत्तर वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संस्था, नाशिक येथील आरोग्य विज्ञान विद्यापीठात वैद्यकीय पदव्युत्तर संस्था, नागपूर येथे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संस्था येथे पदव्युत्तर संस्था करण्यात येणार.
- अन्न सुरक्षा कार्यप्रणालीचे बळकटीकरणासाठी २ वर्षात १०० कोटी उपलब्ध करणार
  - पुणे शहराजवळ अत्याधुनिक 'इंद्रायणी मेडिसीटी' उभारण्यात येणार.
- रोजगारक्षम मनुष्यबळ निर्माणासाठी ५०० कोटी रुपये खर्चून 'इनोव्हेशन हब' स्थापन करण्यात येणार.
- स्टार्ट अप फंडासाठी १०० कोटी.

पंचसूत्रीमधील तिसरे सूत्र : मनुष्यबळ विकास

- १ लाख २० हजार अंगणवाडी सेविका व पर्यवेक्षिकांना ई शक्ती योजनेतून मोबाईल सेवा देणार.
- बालसंगोपनाच्या अनुदानात ११२५ रुपयांवरुन २५०० रुपयांपर्यंत वाढ.
- प्रत्येक जिल्ह्याच्या ठिकाणी अमृत महोत्सवी महिला व बाल भवन उभारणार.
- नागरी भागातील अतितीव्र कुपोषित बालकांसाठी नागरी बाल विकास केंद्रे सुरु करणार.
- शासकीय वसतिगृहातील विद्यार्थिनीसाठी मोफत सॅनिटरी नॅपकीन डिस्पेन्सींग मशिन.

BYJU'S EXAM PREP
BYJU'S EXAM PREP

पंचसूत्रीमधील चौथे सूत्र दळणवळण

- मुख्यमंत्री ग्राम सडक योजना टप्पा-२ अंतर्गत १०,००० कि.मी. लांबीच्या रस्त्याकरिता ७५०० कोटी रूपये तरतुद.
- ६५५० कि.मी. लांबीच्या पंतप्रधान ग्रामसडक योजना टप्पा-३ चा प्रारंभ.
- हिंदूहृदयसम्राट बाळासाहेब ठाकरे महाराष्ट्र समृद्धी महामार्गाचा नागपूर ते भंडारा गोंदिया, नागपूर ते गडचिरोली असा विस्तार करणार.
- १६०३९ कोटी रुपयांच्या नाशिक-पुणे मध्यम अतिजलद रेल्वे प्रकल्पाकरीता भूसंपादन सुरु.
- मुंबईतील मेट्रो मार्गिका क्रमांक ३, कुलाबा-वांद्रे-सीप्झ या मार्गिकेचा विस्तार कफ परेडपासून नेव्हीनगरपर्यंत,
- पुण्यातील स्वारगेट ते कात्रज व पिंपरी ते निगडी, बनाड़ा ते चांदणी चौक, रामवाडी ते वाघोली, स्वारगेट ते हडपसर, हडपसर ते खराडी, खडकवासला ते स्वारगेट
- मेट्रो प्रकल्प अहवाल तयार करण्याचे काम सुरु.
- महाराष्ट्र राज्य परिवहन महामंडळाच्या ३००० नवीन बसगाड्या व १०३ बसस्थानकांच्या आधुनिकीकरण यासाठी भांडवली अर्थसहाय्य.
- शिर्डी, रत्नागिरी, अमरावती व कोल्हापूर विमानतळाच्या कामांसाठी तरतूद गडचिरोलीला नवीन विमानतळ.

पंचसूत्रीमधील पाचवे सूत्र उद्योग

- मॅग्नेटिक महाराष्ट्र २.० अंतर्गत ९८ गुंतवणूक करारातून १ लाख ८९ हजार कोटी रूपये गुंतवणूक आणि रोजगाराच्या ३ लाख ३० हजार नवीन संधी,
- ई-वाहन धोरणांतर्गत सन २०२५ पर्यंत वाहन नोंदणीत इलेक्ट्रीक वाहनांचा हिस्सा १० टक्के व मोठ्या शहरांच्या सार्वजनिक वाहतुकीतील हिस्सा २५ टक्के करण्याचे उद्दिष्ट. ५००० चार्जिंग सुविधा उभारणार.
- मुख्यमंत्री रोजगार निर्मिती कार्यक्रमांतर्गत ३०,००० हून अधिक स्वयंरोजगार प्रकल्पातून सुमारे १ लाख रोजगार संधी.
- कोविडमुळे विधवा झालेल्या महिलांना स्वयंरोजगार सुरू करण्यासाठी १०० टक्के व्याज परताव्याची पंडिता रमाबाई स्मृती शताब्दी महिला उद्योजक ही नवीन योजना.
- मौजे कौडगाव व मौजे शिंदाळा (जि. लातूर), मौजे साक्री (जि. धुळे), वाशीम, मौजे कचराळा (जि. चंद्रपूर) आणि यवतमाळ येथे एकूण ५७७ मेगावॅट क्षमतेचे सौर ऊर्जा प्रकल्प, राज्यात २५०० मेगावॅट क्षमतेचे नवीन सौर ऊर्जा पार्क,
- मुंबईत पारेषण प्रणालीच्या क्षमतेत वाढ करण्यासाठी ११,५३० कोटी रुपयाचे ५ प्रकल्प,
- 'भारतरत्न लता दिनानाथ मंगेशकर आंतरराष्ट्रीय संगीत महाविद्यालय व संग्रहालय स्थापित करण्यासाठी १०० कोटी रूपये निधी राखीव.
- स्वराज्यरक्षक छत्रपती संभाजी महाराज यांच्या स्मृतिदिनानिमीत्त वढु बुद्रुक व तुळापूर, ता. हवेली, जि. पुणे या परिसरात स्मारकासाठी २५० कोटी रुपये निधी उपलब्ध करणार.
- छत्रपती संभाजी महाराज शौर्य पुरस्कार योजना सुरु करणार.
- स्वातंत्र्याच्या अमृत महोत्सवानिमित्त महापुरुषांशी संबंधित गावांतील १० शाळांकरिता १० कोटी रुपये निधी.
- → मुंबई, पुणे व नागपूर येथे स्वातंत्र्यलढ्याशी निगडीत स्थळांचा 'हेरिटेज वॉक'.
- रायगड किल्ला व परिसर विकासाकरिता १०० कोटी, राजगड, तोरणा, शिवनेरी, सुधागड, विजयदुर्ग आणि सिंधुदुर्ग या सहा किल्ल्यांसाठी १४ कोटी, मुंबईतील शिवडी व सेंट जॉर्ज किल्ल्यांच्या जतन व संवर्धन आराखड्यांसाठी ७ कोटी प्रस्तावित.

BYJU'S EXAM PREP
BYJU'S EXAM PREP

- स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव' या उपक्रमांतर्गत ५०० कोटीची तरतूद, स्वातंत्र्य सैनिकांना निवासी जागा उपलब्ध करुन देण्यासाठी मासिक उत्पन्नाची १० हजार रुपयांची मर्यादा ३० हजार रुपये.
- औरंगाबाद येथील अमृतमहोत्सवी वंदे मातरम् सभागृहांकरिता ४३ कोटी रुपयांचा निधी उपलब्ध करुन देण्यात येणार.
- अष्टविनायक विकास आराखड्याकरिता ५० कोटी रुपये.
- पंढरपूर देवस्थान मंदिर विकासासाठी ७३ कोटी ८० लाख रुपये रकमेचा आराखडा
- मराठवाडा मुक्ती संग्रामाचे अमृत महोत्सवी वर्ष कार्यक्रमासाठी ७५ कोटी रुपये.
    - क्रांतीज्योती सावित्रीबाई फुले व महात्मा ज्योतिबा फुले, राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज स्मारक उभारणार, महाराणी सईबाई स्मृतीस्थान विकास आणि श्री संत जगनाडे महाराज स्मारकांसाठी निधी उपलब्ध करुन देणार.

Rupee Comes From:

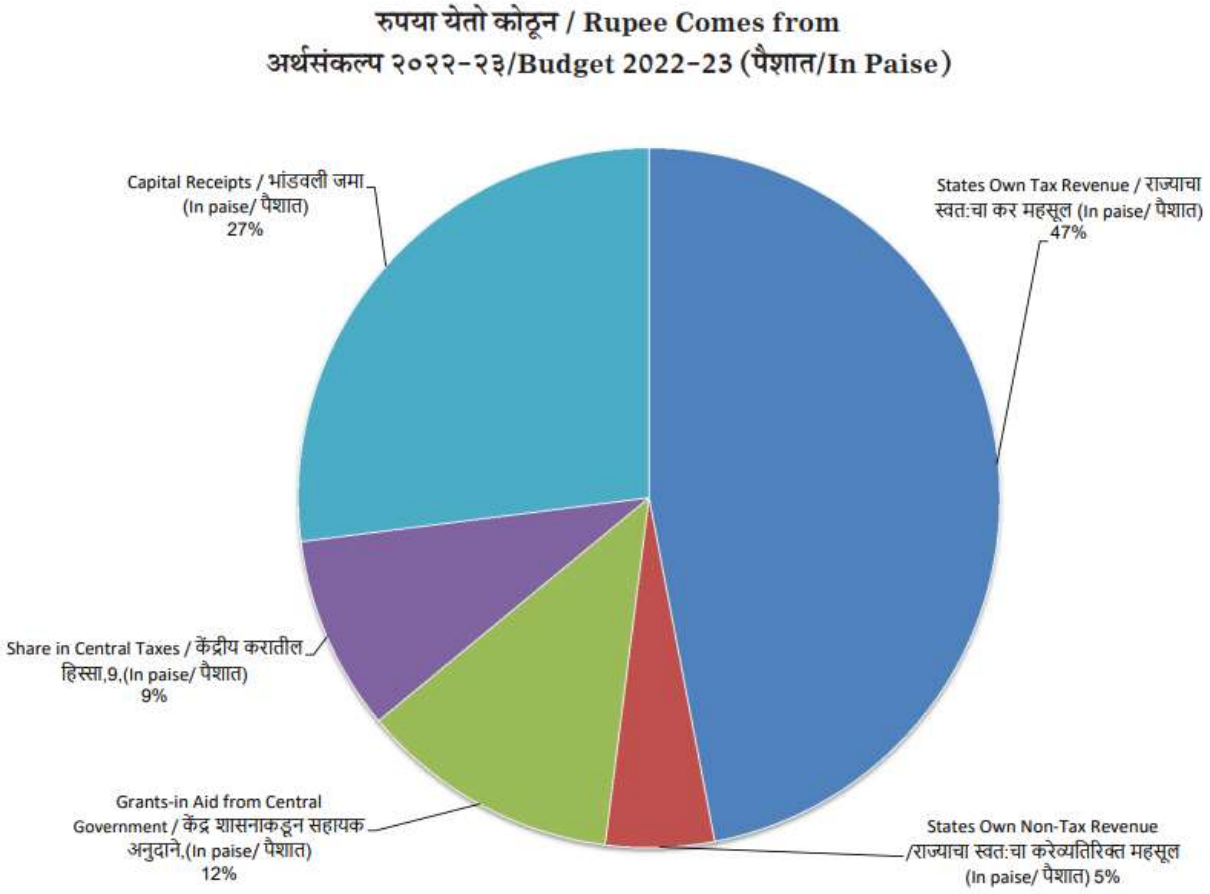

Rupee goes to

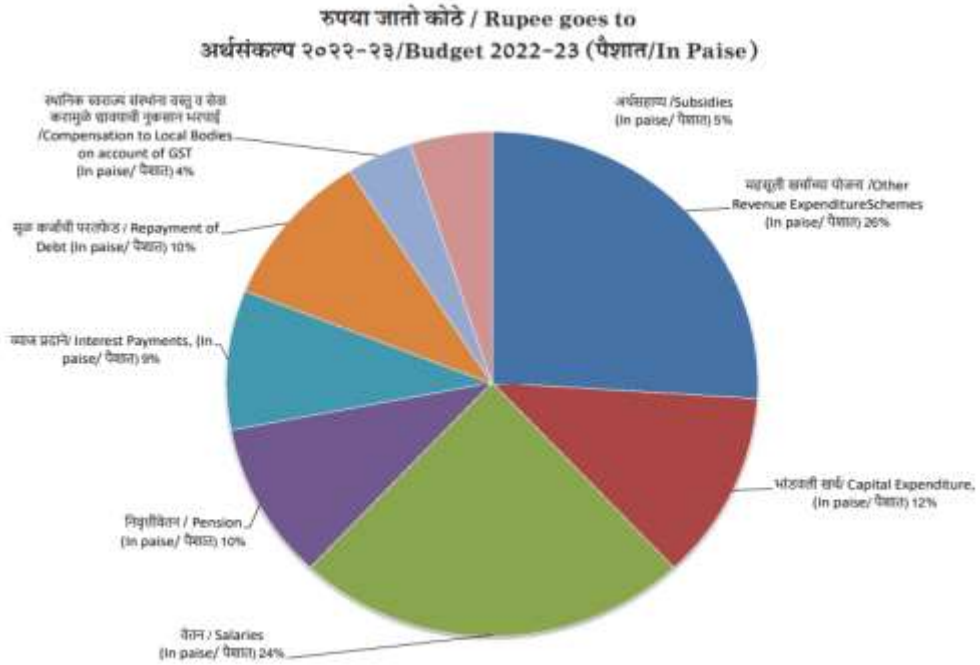

Total Debt Stock

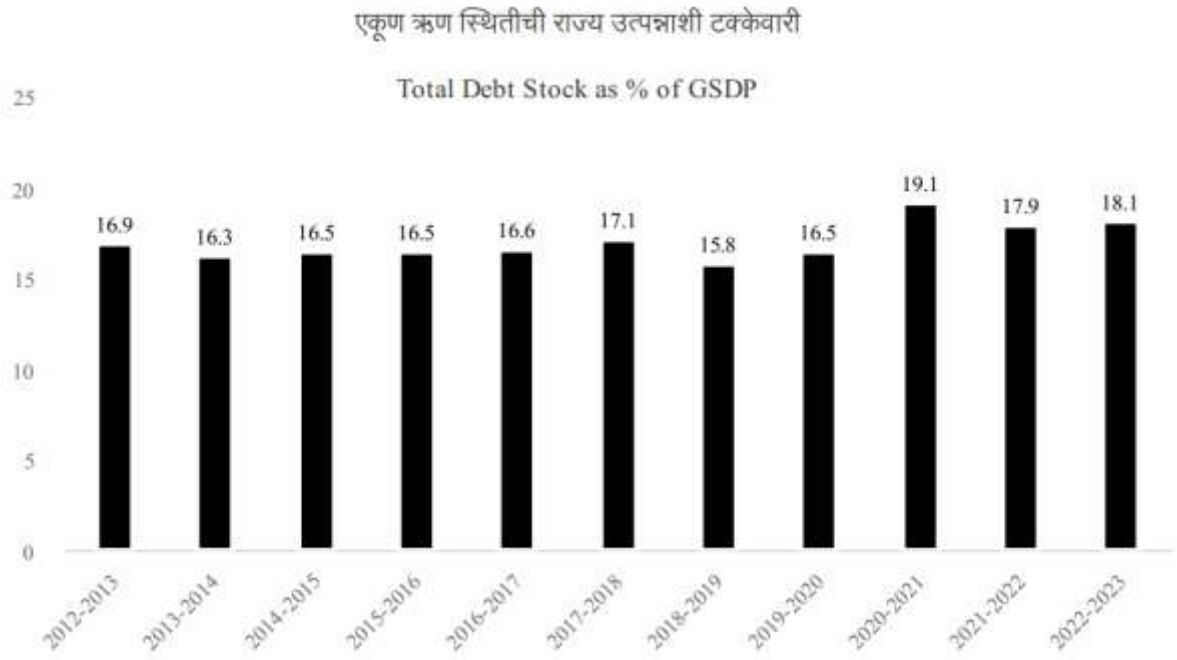

Deficit

तक्ता क्र. ६ / Table No. 6

तुटीचे कल – सकल राज्य उत्पन्नाशी टक्केवारी / Deficit Trends – As percentage to GSDP

(रुपये कोटीत / Rupees in Crore)

वर्ष/Year (१)	स्थूल राज्य उत्पन्न (प्रचलित किमतीनुसार) GSDP at Current Prices (२)	मागील वर्षीच्या तुलनेत स्थूल राज्य उत्पन्नात झालेल्या बदलाची टक्केवारी Change in GSDP over Previous Year (२१)	महसूली तूट Revenue Deficit (३)	महसूली तूट स्थूल राज्य उत्पन्नाशी टक्केवारी Revenue Deficit % age to GSDP (७)	राजकोषीय तूट Fiscal Deficit (४)	राजकोषीय तूट स्थूल राज्य उत्पन्नाशी टक्केवारी Fiscal Deficit % age to GSDP (८)	प्राथमिक तूट Primary Deficit (५)	प्राथमिक तूट स्थूल राज्य उत्पन्नाशी टक्केवारी Primary Deficit % age to GSDP (९)	एकूण कर्ज Debt Stock (६)	एकूण कर्ज स्थूल राज्य उत्पन्नाशी टक्केवारी Debt Stock % age to GSDP (१०)
२०१२-२०१३ 2012-2013	14,59,629	14.00	-4,211	-0.29	13,739	0.94	-5,336	-0.37	2,46,692	16.90
२०१३-२०१४ 2013-2014	16,49,647	13.02	5,080	0.31	26,018	1.58	4,811	0.29	2,69,355	16.33
२०१४-२०१५ 2014-2015	17,79,138	7.85	12,138	0.68	31,827	1.79	7,862	0.44	2,94,261	16.54
२०१५-२०१६ 2015-2016	19,66,225	10.52	5,338	0.27	28,381	1.44	2,610	0.13	3,24,202	16.49
२०१६-२०१७ 2016-2017	21,98,185	11.80	8,536	0.39	38,596	1.76	10,064	0.46	3,64,819	16.60
२०१७-२०१८ 2017-2018	23,52,782	7.03	-2,082	-0.09	23,961	1.02	-9,057	-0.38	4,02,402	17.10
२०१८-२०१९ 2018-2019	25,67,897	9.14	-11,975	-0.47	23,015	0.90	-11,006	-0.43	4,07,152	15.86
२०१९-२०२० 2019-2020	27,34,552	6.49	17,116	0.63	53,886	1.97	20,325	0.74	4,51,117	16.50
२०२०-२०२१ 2020-2021	27,11,685	-0.84	41,142	1.52	71,559	2.64	34,588	1.28	5,19,086	19.14
२०२१-२०२२ सु.अं. 2021-2022 R.E.	31,97,782	17.93	30,725	0.96	89,082	2.79	47,795	1.49	5,72,379	17.90
२०२२-२०२३ अ.अं. 2022-2023 B.E.	35,81,516	12.00	24,353	0.68	89,598	2.50	42,835	1.20	6,49,699	18.14

byjusexa

BYJU'S EXAM PREP
BYJU'S EXAM PREP SUBSCRIBE